

ISSN 2181-3388

ujcr.uz

eISSN 2181-3876

2022. Том 3, SP

UZBEK JOURNAL OF CASE REPORTS

НАУЧНО-ТЕОРЕТИЧЕСКИЙ И ПРАКТИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ

международной научно-практической конференции

**Болезни современной цивилизации:
междисциплинарные исследования**

Google Scholar

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

CYBERLENINKA

READera

юқори бўлганлиги аниқланди. Жами ўлим ҳолатларининг 10% дан кўпроғи сил оқибатидаги ўлим улушига тўғри келган. Таҳлилларимиз ҚРСининг жанубий ҳудудларидаги сил оқибатидаги ўлим кўрсаткичлари ҳам, жами ўлим таркибида силдан ўлим ҳолатларининг улуши ҳам шимолий ва марказий ҳудудлардаги кўрсаткичлардан икки қарра пастлигини кўрсатди. Бу рақамлар сил касаллиги бўйича эпидемиологик вазият Жанубий Орол бўйи минтақасида Орол денгизи фожиаси оқибатлари юзага келишидан олдин ҳам мураккаб бўлганлигини, унинг жанубий ва шимолий ҳудудлари ўртасидаги эпидемиологик вазиятдаги тафовутлар шу даврда ҳам мавжуд бўлганлигини исботлайди.

Аҳоли зич яшаган, азалдан ўтроқ турмуш тарзига эга бўлган жанубий ҳудудлардаги аҳоли популяцияси силга қарши самарали даволаш тизими мавжуд бўлмаган даврда сил микобактериясини юқтириб олиш хавфи юқори бўлган. Шундай шароитда узоқ муддат давомида яшаш оқибатида ушбу аҳоли популяцияси таркибидаги силнинг фаол шакли билан касалланишга мойил генотипга эга бўлган аҳолининг сил оқибатида насл қолдиришга улгурмасдан вафот этишига олиб келган. Натижада зич яшаган аҳоли популяцияси таркибидан силнинг фаол шакли ривожланишига мойил бўлган қатлам улуши камайган.

Аждодлари тарқоқ ва кўчманчи турмуш тарзига эга бўлган, минтақанинг шимолий ва шимолий ғарбий

ҳудудларида яшовчи аҳоли эса ўтроқ турмуш тарзига XX асрнинг

30-40 йилларидан кейин ўтган. Ушбу аҳоли популяциялари сил микобактерияси билан силдан самарали даволаш тизими мавжуд бўлмаган даврда нисбатан қисқа вақт давомида мулоқат қилган. 1950 йиллардан бошлаб сил касаллигини самарали даволаш усуллари жорий қилинган. 1960 йилларга келиб сил касаллиги билан касалланиш ва ундан ўлим ҳолатлари кескин камаё бошлаган. Шу сабабдан бу ҳудудларда яшовчи аҳоли таркибида силнинг фаол шакли ривожланишига мойил бўлганлар улуши юқори бўлиши мумкин.

Хулосалар:

1. Жанубий Орол бўйи минтақасида сил касаллиги билан касалланиш ва унинг оқибатидаги ўлим кўрсаткичлари Орол денгизи қуриши ҳамда унинг ижтимоий-иқтисодий оқибатлари ривожланмасдан олдин ҳам Республика ўртача кўрсаткичларидан 1,5-2 марта юқори бўлган.

2. Минтақанинг жанубий ва бошқа ҳудудларидаги сил касаллиги бўйича эпидемиологик вазият бир бириндан сезиларли даражада фарқ қилади ва бу тафовутлар ушбу ҳудудларда яшовчи аҳолининг аждодлари силни самарали даволаш жорий қилингунча бўлган даврдаги турмуш тарзи (зич яшаган ўтроқ ёки тарқоқ яшаган кўчманчи) турмуш тарзи билан боғлиқ бўлиши мумкин.

ЖИГАРНИНГ СУРУНКАЛИ КАСАЛЛИКЛАРИДА ДИЕТОТЕРАПИЯДА МАҲАЛЛИЙ МАҲСУЛОТЛАР ҚўЛЛАШНИНГ САМАРАСИ

Шамуратова Н. Ш., Зокирходжаев Ш.Я., Рузметова Д.А.

Ташкентская медицинская академия, Ташкент, Узбекистан

Долзарблиги: Айрим минтақавий ва ҳудудий жойлашишлар кўламида парҳез овқатланишни уюштириш муаммосига бевосита дахлдор ҳамда эътиборга молик омиллар қаторида экологик ҳолат алоҳида ўрин тутлади. Чунки, экологик нохуш шароитдаги муайян минтақа ва ҳудудларда унда яшовчи аҳолининг овқатланишини уюштиришга салбий таъсир кўрсатувчи бир қатор омиллар вужудга келади. Бундай ҳолатни минтақалараро парҳез овқатланиш масалаларини ҳал этишда назарда тутиш лозим. Мазкур вазифалар экологик нохуш минтақаларда, чунончи Хоразм вилоятида фаолият кўрсатаётган диетолог-шифокорларга тааллуқлидир.

Мақсад: Эволюция жараёнида ҳазм тизимининг маҳаллий шароитларда етиштирилган дон-дуккакли озиқ-овқат маҳсулотларини ўзлаштириш хусусиятларини мавжудлиги ва уларнинг кимёвий таркиби турли географик иқлим шароитларда етиштирилган дон-дуккакли озиқ-овқат маҳсулотларининг кимёвий таркибидан юқори туришини маҳаллий аҳоли ўртасида учрайдиган сурункали гепатитларда таъсирини кузатишни мақсад қилиб олдик.

Текшириш материаллари ва усуллари: Кузатишларимиз давомида оқ жўхорининг сурункали гепатитлар диетотерапиясида қўллаш самарали натижани беради. Чунки оқ жўхори (сорго) таркибидаги оқсил (10,6г) ва углеводлар (59,6г) миқдорининг кўплиги унинг озукавий

сифатини белгилайди. Оқ жўхори (сорго) таркибидаги полифенолли бирикмалар (кучли антиоксидантлар) инсон танасини, хусусан жигарни салбий атроф-мухит омилларидан, спиртли ва тамаки таъсиридан ҳимоя қилади ва қаршига қарши таъсир кучига эга. Оқ жўхори (сорго) таркибидаги РР (3,30мг) ва биотин (42мкг) витаминлари метаболик жараёнларни яхшилади, ёғларни ва ёғ кислоталарнинг ҳазм қилишни яхшилади, стероид гормонлари, аминокислоталар ва витаминлар синтезини рағбатлантиради. Бу эса жигарни ёғ босишига қарши таъсирини кўрсатади. Шиш симптомини бартараф қилишда ҳам оддий оқ жўхори (сорго) жуда яхши диуретик ҳисобланади. Бундан ташқари целиакия касаллиги (буғдой глютен оқсилга аллергия) ташхиси бор беморлар овқат рационига тавсия этилади, чунки оддий оқ жўхори (сорго) таркибида глютен оқсил йўқ.

Хулоса: Ўтказилган текшириш ва кузатувларимиз давомида инсон организми турли экологик иқлим шароитларида етиштирилган дон-дуккакли озиқ-овқат маҳсулотларини яхши қабул қилмаслигини, организм ўзиникини ўзганикидан фарқлашини, ўзимизда етиштирилаётган дон-дуккакли озиқ-овқат маҳсулотларини иқтисодий жиҳатдан ҳам арзон тушишини ҳисобга олиб, парҳезда маҳаллий маҳсулотларни қўллаш мақсадга мувофиқ бўлади деган хулоса чиқаришга олиб келади.

ИЛК ЁШДАГИ БОЛАЛАРДА ЎТКИР ДИАРЕЯЛАРНИНГ ОҒИР ВА АСОРАТЛИ КЕЧИШ ХУСУСИЯТЛАРИ

Саъдинов П.О., Мустаева Г.Б., Омонова Ч.П.

Республиканский специализированный научно-практический медицинский центр эпидемиологии, микробиологии, инфекционных и паразитарных заболеваний, Ташкент, Узбекистан

Этиологик омиллари, клиник кечиши, ташҳисоти ва мажмуавий даволаш тамойиллари ҳар томонлама ишлаб чиқилишига қарамасдан гўдак болаларда кечадиган ўткир диарея (ЎД) хасталиклари тиббиётнинг долзарб муаммо-

ларидан бири бўлиб қолмоқда. Айниқса диарея хасталикларининг гўдак болаларда оғир, ўта оғир ва асоратлар билан кечадиган ҳолатлари ўзига эътиборни жалб этади.

Юқорида таъкидлаганлардан келиб чиқиб ушбу ишда

Yuz-jag' soxasida uchraydigan furunkul va karbunkullarni davolashni takomillashtirish usullari <i>Narziyeva D.B., Muxtorov A.A., Ziyodullayeva M. S.</i> 147	Йўл транспорт ҳодисаларида ўлим <i>Жуманиёзов К.Й., Жуманиёзова Г.С., Алимова М.М.</i> 152
Артериал гипертензия ва семизлик билан оғриган беморларда артериал қон босимининг хусусиятлари <i>Нуритдинова Н.Б., Шукурджанова С.М., Махмудова М.С.</i> 147	Климактерик синдром кузатилган сурункали буйрак касаллиги 5 босқичидаги беморларда гемостаз тизимидаги ўзгаришлар <i>Исиргапова С.Н.</i> 153
Артериал гипертензиянинг covid-19 коронавирус инфекциясидан кейинги даврда кечиши хусусиятлари <i>Нуриллаева Н.М., Ярмухамедова Д.З.</i> 148	Миокард инфарктида кичик дозадаги добутамини стресс-эхокардиографияда чап қоринчанинг бўйлама систолик функцияси кўрсаткичлари динамикаси <i>Кенжаев С.Р., Убайдуллаева Ш.М., Каиров А.К.</i> 153
Бариатрик жаррохликнинг юрак қон-томир хавф омилларига таъсири <i>Адилова Н.Ш., Шагазатова Б.Х.</i> 148	Остеопороз билан касалланган аёлларда пародонт тўқимаси касалликларини қиёсий ташхислаш кўрсаткичлари <i>Даминова Ш.Б., Казакова Н.Н.</i> 154
Билатерал сут бези саратони: даволаш самарадорлигини аниқлашда клиник, морфологик ва иммуногистохимик хусусиятларининг аҳамияти <i>Тугизова Д.И., Фармонова Д.</i> 148	Периферик лимфа тугунлар туберкулёзида қўлланиладиган жаррохлик муолажаларининг самарадорлигини баҳолаш <i>Адилходжаев А.А., Мўминова З.А., Рисқиев А.А., Абдусаматов А.А.</i> 155
Болалар мия фалажига қарши физиотерапия муолажалари самарадорлиги <i>Эгамова М.Т., Расулов Ж.Ш.</i> 149	Периферик лимфа тугунлари туберкулёзида дориларга чидамли микобактерияларнинг учраш частотаси <i>Адилходжаев А.А., Муминова З.А., Рисқиев А.А., Абдусаматов А.А.</i> 156
Бўғим туберкулёзининг эрта ташхислашнинг замонавий методлари <i>Газиев З.А.</i> 149	Реперфузия самарадорлигига қараб st элевацияли ўткир миокард инфарктининг клиник кечиши <i>Аляви А.Л., Кенжаев С.Р., Убайдуллаева Ш.М., Кенжаев С.Р.</i> 156
Донорлар популяциясида torch инфекциясини учраш частотаси <i>Саматова Л.Д., Саидов А.Б., Бобожонова Ш.Д.</i> 150	Covid19дан keyin femur boshi aseptik nekrozining dastlabki bosqichining nurli tashxisi <i>Aliaxunova M.Y., Ikromov J.R.</i> 157
Жанубий орол бўйи минтақасида сил касаллиги эпидемиологиясининг географик хусусиятлари <i>Хамраев А.К., Юлдашев Г.К.</i> 150	Сурункали кайтоловчи катарал гингивитни физиотерапевтик усуллар билан даволаш <i>Эгамова М.Т., Расулов Ж.Ш.</i> 157
Жигарнинг сурункали касалликларида диетотерапияда маҳаллий маҳсулотлар қўллашнинг самараси <i>Шамуратова Н. Ш., Зокирходжаев Ш.Я., Рузметова Д.А.</i> 151	Сурхондарё регионида гипертония касаллигида кузатиладиган цереброваскуляр асоратларни ўрганиш <i>Расулова Р.П., Уролов Ў.А.</i> 158
Илк ёшдаги болаларда ўткир диареяларнинг оғир ва асоратли кечиш хусусиятлари <i>Саъдинов П.О., Мустаева Г.Б., Омонова Ч.П.</i> 151	Тизза бўғими гонартрозида магнетотерапия муолажасини қўшишнинг самарадорлигини баҳолаш <i>Амриллаев У.Ш., Ахмедов И.А.</i> 158
Йўл транспорт ҳодисаларида жароҳатланишлар <i>Жуманиёзов К.Й., Жуманиёзова Г.С., Алимова М.М.</i> 152	